

Autosegmentální fonologie

skeleton

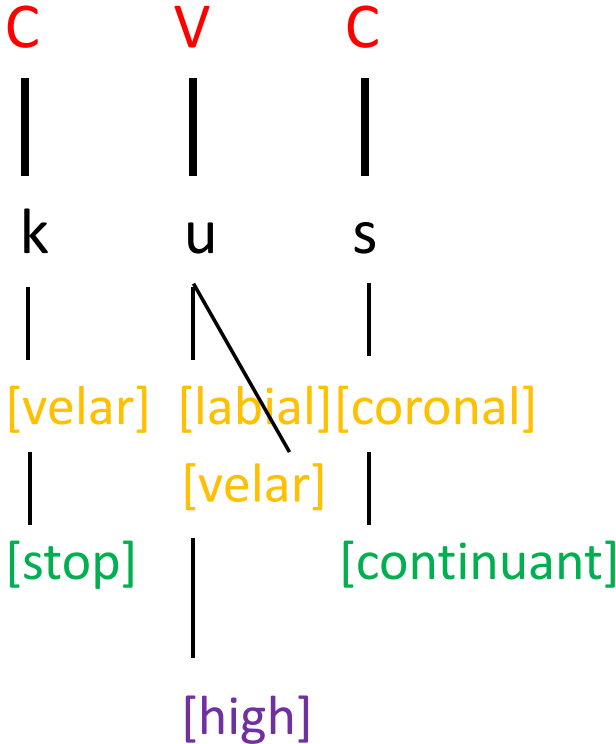

melodické
roviny (tiers)

místo

způsob

apertura

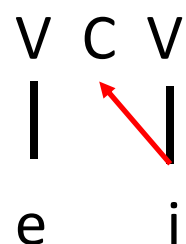

Hiát: autosegmentální reprezentace

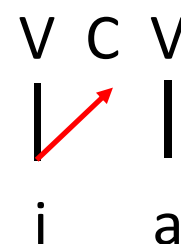
sufixální šev: ? / j

idea	rádio	video
idey	rádia	videa
idejí	rádií	videí

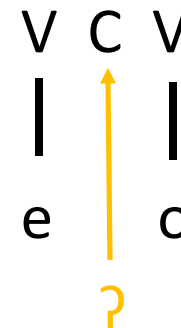
<idey> [eji]

<rádia> [ija]

<video> [e?o]

j / i

? / elsewhere

Asimilace znělosti a ztráta znělosti: autosegmentální reprezentace

$[\alpha \text{ voice}] \rightarrow [\beta \text{ voice}] /\_ [\beta \text{ voice}]$

/rud+ka/ → [rutka]

/plat+ba/ → [pladba]

$[+\text{voice}] \rightarrow [-\text{voice}] /\_ \#$

/rud/ → [rut]

laryngalita

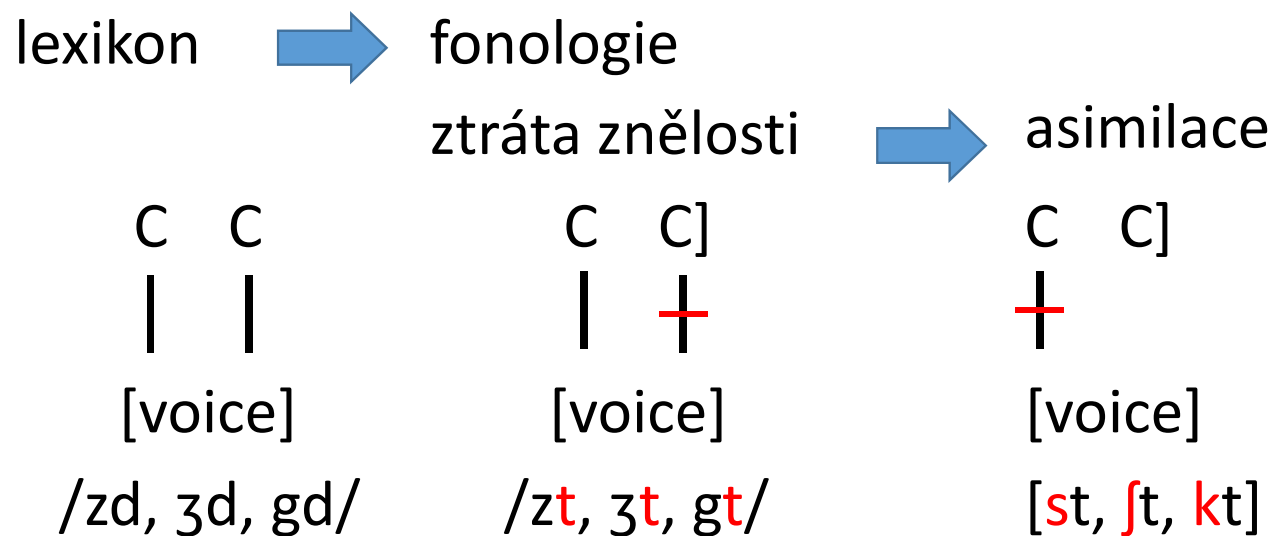
C	C
+	
[voice]	
= [rutka]	

C	C
↙	
	[voice]
= [pladba]	

C]
+
[voice]
= [rut] (Gpl od <i>ruda</i>)

Interakce znělostních procesů

brá[zd]-a ~ brá[st], vra[ʒd]-a ~ vra[ʃt], smara[gd]-y ~ smara[kt]

Problém 1: Ř

fonetika: znělé [ř] vs. neznělé [ř̥], fonologie: znělost není kontrastivní

ř / #_V	[ř]eka	ř̥ / _#	talí[ř̥]	talí[ř]-e ~ talí[ř̥] ~ talí[ř̥]-ky
ř / V_V	talí[ř]e			kří[ʒ]-e ~ kří[ʃ] ~ kří[ʃ]-ky
ř / T _[+voice]	pa[ř]ba b[ř]eh	ř̥ / T _[-voice]	talí[ř̥]ky k[ř̥]íž	/tali:ř/ → [tali:ř̥] /kři:ʒ/ → [kři:ʃ]

Ř-skupiny

D = znělý obstruent, T = neznělý obstruent

TTT	DDD	*TDT/*DTD	TT#	*TD#/*DT#
tlou[ʃck]a	o[dzb]rojit		po[ʃt] /ʃt/	
[ʃtk]át	ro[zbz]učet		vra[ʃt] /ʒd/	
ade[ptk]a	vě[ʒdb]a			
[xřt]án	[hřb]itov		uvni[tř] /tř/	
[třc]ina			mo[tř] /dř/	

Problém 2: V

kontrast: znělé [v] vs. neznělé [f]

	f	v
V_V	hou[f]y	ká[v]a
_#	ká[f]	x
-T _[-voice]	ká[f]ka	x
T _[-voice] -	s[f]árat	s[v]át
T _[+voice] -	x	z[v]át

kontrast: znělé [z] vs. neznělé [s]

	s	z
V_V	vo[s]a	žlá[z]a
_#	žlá[s]	x
-T _[-voice]	žlá[s]ka	x
T _[-voice] -	p[s]át	x
T _[+voice] -	x	b[z]učet

$T_{[+voice]} > [v] > R/V$

/plav+ki/ → [plafki]

/plav/ → [plaf]

/s+va:t/ → [sva:t]

C C
+
|

[voice]

C C]
+
|

[voice]

C C
↘ |

[voice]

v = cíl asimilace

[voice]-delinking

v ≠ zdroj asimilace

*[voice]-spreading

Problém 3: <sh>

- <shoda> [sxoda] ~ [zhoda]

- tradiční interpretace

/sh/ → [zh] = „normální“ situace, tj. regresivní asimilace

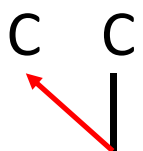
/sh/ → [sx] = „zvláštní“ situace, tj. progresivní asimilace

- regionální distribuce: Morava [zh] vs. Čechy [sx]

Otázka: Proč je variace jen v řetězci /sh/?

Asimilace: regresivní vs. progresivní

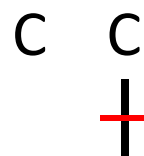
/s+h/ → [zh]

[voice]

regresivní asimilace

/s+h/ → [sx]

[voice]

progresivní asimilace

Není *sh* jako *sh*

asimilace přes hranice slov (**sandhi**)

předložka

(instrumentálové *s*)

s Bárou [zb]

s dědou [zɟ]

s Honzou [zɦ]

s hrůzou [zɦ]

klitika

(zájmeno *ho*)

kup ho [p ɦ] ~ [bɦ]

vrať ho [c ɦ] ~ [ɟɦ]

zkus ho [s ɦ] ~ [zɦ]

popros ho [s ɦ] ~ [zɦ]

prefixální šev

[zɦ] ~ [sx] [zɦ]

s-hrnout

s-hora

s-hyb

s-hůry

s-hnilý

s-hluk

s-hlédnout

?? s-hlížet

Problém s ortografií

- prefixy s- a z- = minimální kontrast ve znělosti
- problém = nejasný vztah mezi grafickou podobou prefixu a jeho fonologickou strukturou
- ortografická pravidla pro psaní s- a z- jsou nesystémová

[Jazyková příručka: psaní předpon s-/z-](#)

<sh> = /sʰ/ nebo /zʰ/

grafika

směnit   změnit | scestovat   zcestovat | shluk

význam

X   Y   X

forma
(hloubková)

/s+m/   /z+m/ | /ʔ+ʰs/ | /z+h/

forma
(povrchová)

[sm]   [zm] | [ʰs] | [zh]